

Schenken en aankopen

Op het omslag van dit Bulletin prijkt de afbeelding van een Vanitas-stillevan, dat wellicht op het atelier van Rembrandt werd geschilderd. Het 'ontbijtje' links op de voorgrond doet sterk denken aan de stijl van Jan Jansz. den Uyl. Een samenwerking tussen Rembrandt en deze stillevenschilder is geenszins ondenkbaar: ze hebben elkaar gekend. Deze aanwinst, een paneel van 91 x 120 cm, is een geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop die ons aller dank verdient.

Een tweede aanwinst voor de afdeling Schilderijen is het schilderij 'St. Sebastiaan door Irene en haar helpsters verzorgd', van de hand van Jacques Blanchard. Op bladzijde 71 van deze aflevering wordt dit werk, dat kortgeleden werd aangekocht, uitvoerig besproken door E. de Jongh.

Een van de zeldzame landschappen door Adriaen van Ostade, meer bekend door zijn interieurs van boerderijen, werd verworven met steun van de Vereeniging Rembrandt. In de volgende aflevering van het Bulletin zal dit schilderij worden besproken en afgebeeld.

Tenslotte dient een vroeg werk van Rembrandt te worden vermeld, met de voorstelling van Simson en Delila, eveneens een recente aankoop. Het is een grisaille geschilderd op een paneel groot 27,5 x 23,8 cm.

In het najaar van 1962 ontving het prentenkabinet van Mevrouw S. Delprat-Veth, Mejuffrouw Mr G. Veth en de Heer C. Moes een grote en belangrijke schenking, bestaande uit 236 tekeningen en twee schetsboeken door Prof. Dr Jan Pieter Veth. Deze verzameling was sinds Veth's overlijden in 1925 in onverdeelde boedel bijeen gebleven en bewaard door zijn dochter, wijlen Mevrouw I. Moes-Veth. Nu alles geïnventariseerd, opgezet en geordend ondergebracht is, leek het wenselijk de aard van deze royale gift in ons Bulletin nader toe te lichten.

Voor velen roept de naam Veth in de eerste plaats de gedachte op aan een of meer dier uitvoerige en geacheveerde, bijna altijd treffend gelijkende, maar toch zeer persoonlijk gestyleerde portretten, die hij met zijn eenvoudig monogram placht te merken. Portretten vormen ook het hoofdbestanddeel van deze schenking, portretten van zichzelf, zijn vrouw, zijn familie, van zijn kunstbroeders Allebé, Mauve, Israëls, Toorop, van Jaques Perk, Frederik van Eden en Willem Kloos. En dan van talrijken uit de groepen, die in Veth's oeuvre het sterkst vertegenwoordigd zijn: de handelwereld, met Veder, Pierson, Van Marken, de geleerde wereld, met Kuenen, Cramer, Hofstede de Groot, De Roever, en de politiek: Kuyper,

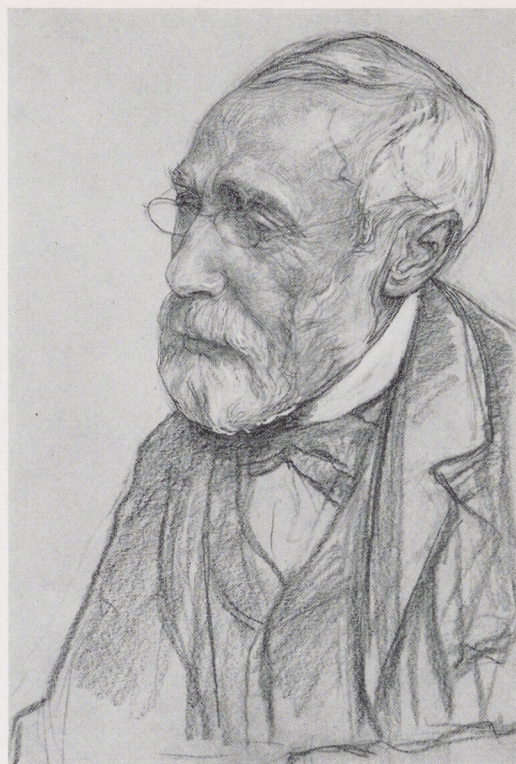
Afb. 1. Jan Veth, Portret van Jozef Israels. Tekening, zwart krijt, wit gehoogd, 42,7 × 29 cm. Rijksprentenkabinet.

Lohman, Tak. Merendeels voorstudies voor opdrachtportretten vormen deze tekeningen niet alleen een belangrijk document voor de kennis van Veth's conscientieuze werkwijze en zijn rechtlijnige ontwikkeling, maar brengen tezamen een deel in beeld van wat op allerlei terreinen de vaderlandse voorhoede mocht heten.

Naast die intense concentratie op de beeltenis van zijn medemens bleef er voor andere genres slechts een ondergeschikte plaats over. Er zijn copieën naar oude meesters en pleisterbeelden, figuurstudies, waarschijnlijk uit zijn Larense tijd, dier-schetsen, stadsgezichten (Dordrecht) en ook landschappen. Deze laatste dateren over het algemeen niet uit de latere jaren. Veth had de neiging zich steeds meer voor de vrije natuur af te sluiten. In zijn beginjaren, in 1885, schrijft hij echter: 'Wat schilderen betreft, ga ik eerst eens niets als landschap doen, omdat ik de vrije, diepe kleur het meest nodig heb'. En toen hij een paar jaar later ging trouwen en zich een woonplaats moest zoeken, koos hij Bussum, 'zóó dat ik daar landschap kan werken en stil leven, maar zóó dat ik in een oogwenk in de stad kan zijn om daar portret te schilderen'.

De schenking Veth leert ons de tekenaar kennen in de zeldzame kwaliteiten waarmee Huizinga hem karakteriseerde: zijn ernstige aandacht, zijn gaafheid, zijn eerlijke en vaste wil, en zijn geloof in wat hij noemde 'la probité de l'art'.

De schenking Veth werd in dit najaar nog gevolgd door een zeer welkome schenking van het complete grafisch werk van R. N. Roland Holst. Dit was bijeengebracht en met veel zorg beschreven – waardoor ook de datering van de

bladen werd vastgelegd – door Mevrouw I. van Eibergen Santhagens geb. Waller, die Roland Holst persoonlijk heeft gekend. Mevrouw van Eibergen Santhagens voegde bij deze schenking ook alle affiches, die Roland Holst heeft gemaakt, benevens de gebruiksgrafiek en foto's naar zijn ramen, zodat deze gift ook als documentatie over de kunstenaar van zeer veel belang is.

Voor nu de aandacht van velen weer gericht is op de 'Art-nouveau'-tijd, in welke periode Roland Holst zich tot een rijp kunstenaar ontwikkelde, krijgen zijn vroege lithografieën opnieuw actualiteit. De verwantschap van zijn eerste werk met dat van de Nabis – de groep die in Pont Aven rondom Gauguin verenigd was – begint hoe langer hoe duidelijker te worden. Hoewel Roland Holst meer door engelse voorbeelden werd beïnvloed – twee onlangs aan het Prentenkabinet geschonken brieven van Ricketts aan Holst bewijzen dit opnieuw – is toch niet te ontkennen, dat prenten als 'Mélisande' uit 1892 gemaakt naar aanleiding van Maeterlinck's 'Pelléas et Mélisande' en de 'Twee Huizer meisjes' van 1895 onmiskenbaar in hetzelfde klimaat zijn ontstaan als het symbolische werk van Filiger en Maurice Denis. Met enkele tekeningen van Toorop vormen deze litho's de meest typerende voorbeelden van het symbolisme in de Nederlandse Beeldende Kunst en daarom is het verheugend dat ze thans in zulke bijzonder mooie drukken in het Kabinet aanwezig zijn.

Velen zullen zich nog herinneren hoeveel aandacht de theater-affiches van Roland Holst getrokken hebben. Zij brengen de tijd van Verkade en Lensvelt weer in herinnering en zij behoren tot de meest karakteristieke, die Nederland op dit gebied heeft voortgebracht. Het spreekt dus wel vanzelf, dat voor hen een grote plaats in de verzameling dient te worden ingeruimd.

DE REDAKTIE

◀ Afb. 2. R. N. Roland Holst, Twee Huizer meisjes. Lithografie, 26,5 × 20,5 cm. Rijksprentenkabinet.